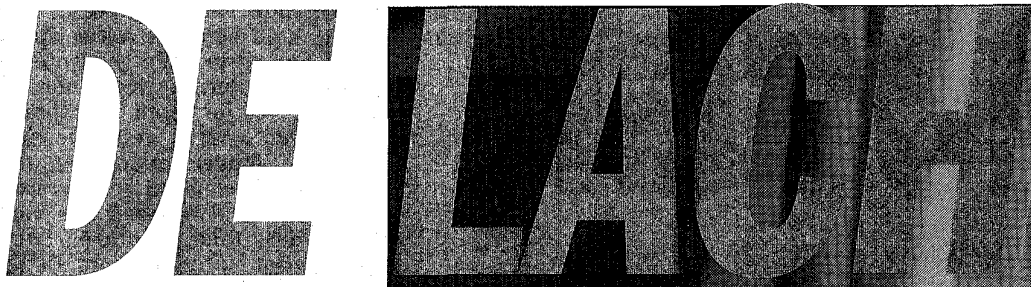

De éminence grise van

door
MARIE-THÉRÈSE ROSENDAAL

AMSTERDAM, zaterdag

In ons land moet ze welhaast de enige cabaretier zijn die drie titels voor haar naam mag zetten. Het artiestendom als sluitstuk van de omvangrijke loopbaan waarop prof. mr. dr. Jacquelin de Savornin Lohman kan bogen. „Hm, carrière.” Ze weegt het woord, laat het naar lichte afkeuring hellen: „Ambitie was vroeger een vies woord voor een vrouw. Mijn moeder, die als weduwe uit Indië terugkeerde, heeft ervoor gezorgd dat mijn zusje, twee broers en ik alle vier een gedegen opleiding kregen. Maar later, toen ik al kinderen had, zei ze als ik ziek was tegen mijn man: 'Ze doet ook veel te veel.' De onderliggende boodschap was dat ik maar met mijn werk als advocaat moest ophouden.”

„Mijn jaarclubgenoten hadden in de collegebanken al een knakker gevonden en verloofden zich direct na de studie. Bij mij duurde dat wat langer. Ik wilde eerst zelf verdienen, was wat geld betreft weinig gewend. Mijn eerste baan bij Unilever was een flop, als enige vrouwelijke trainee zat ik tussen 24 jongens en beleid dienaangaande was er niet. Later ben ik de advocatuur ingegaan.”

Dat beviel beter. „Al ging mijn salaris doormidden. In huishouden was ik nooit goed. Net voor u kwam heb ik nog maar gauw even gestofzuigd. Mijn, nu ex-, man, een journalist, zag wel in dat ik een baan buitenshuis moest hebben en stimuleerde me daarin. Zwanger en wel

werkte ik door. Klanten vonden dat wel vertederend, een toga rondom zo'n buik. Omdat ik aan huis werkte, moesten ze onder het wasgoed dat in het trappat hing doorlopen.” Later is ze gepromoveerd op een proefschrift over strafrechtpleging.

Prof. mr. dr. Jacquelin de Savornin Lohman is een loot van twee aanzienlijke stammen. „Schilder Kees Verwey was een broer van mijn moeder, dichter Albert Verwey was haar oom. Bohémiens die zich onttrokken aan de politiek. Ook mijn opvoeding was apolitiek. Het leven zelf heeft er uiteindelijk wel die kleur aan gegeven.” Weifelend: „Ja, misschien zat het er toch ook in.” Want aan de andere kant stamt ze af van een befaamd juristengeslacht: haar overgrootvader was A.F. de Savornin Lohman, de man die de CHU oprichtte. Deze partij ging later op in het CDA. Ze toont een foto van zichzelf voor zijn geschilderde portret. Onmiskenbaar is de gelijkenis van wenkbrauwboog en neuslijn. En dat bloed kroop waar het niet gaan kon.

„Door mijn man, die medejournalisten en initiatiefnemers Hans Gruijters en Hans van Mierlo goed kende, raakte ik betrokken bij de oprichting van D66. Ik wilde ook wat zeggen over het Democratisch Appel.” De democratisering van de samenleving, een nieuw partijstelsel. „Ik was een idealist en dat ben ik nog steeds. Tegen de gevestigde orde, tegen heilige huisjes schoppen. D66 wilde de christelijke partijen 'opblazen', ik wilde dus eigenlijk mijn overgrootvader opblazen.”

Een ontwapenende lach: „Bij wijze van spreken dan, toen bestonden er nog geen terroristen met bomgordels.”

D66 wilde de Eerste Kamer opheffen én ze vroegen Jacquelin de Savornin in 1968 als Eerste Kamerlid.

„Ik moest dus tegen mezelf stemmen.” Ze lacht om die onmogelijke spagaat: „Je bent anarchist of niet! De maatschappij verbeteren, dat wilde ik. In '92 heb ik een periode in de Eerste Kamer gezeten, maar ik ben niet geschikt voor het politieke bedrijf. Politici profileren zich, vangen elkaar vliegen af, zijn knap in ellebogenwerk, in schouderen. Grote ego's die wel eens los zoemen van de dagelijkse werkelijkheid. Hoewel ze natuurlijk ook hard werken en met hun idealen bezig zijn hoor. Nee, mijn wereldje is het niet!”

Met een duivels lachje steekt ze de draak met ijdele volksvertegenwoordigers: „Op Prinsjesdag weten de oldtimers precies waar de camera's staan en bezetten ze ruim tevoren stoelen met een sjaaltje. En pas dan gaan ze rustig koffiedrinken in de wandelgangen. En je moet het spel meespelen, compromissen sluiten, maar ik ben beter in de adviseerende rol. Zo heb ik bij het Sociaal en Cultureel Planbureau gewerkt en was lid van de Raad Maatschappelijke Ontwikkeling.”

Een cv waar je u tegen zegt, een persoonlijke dip in 1992: „Toen waren mijn kinderen het huis uit, lag ik in scheiding, en de Universiteit van Amsterdam, waar ik hoogleraar sociale hulpverlening was, ging ook nog bezuinigen. Door het last-in-first-outprincipe moest ik er eigenlijk uit.” Met zelfspot: „Gelukkig beseften ze daar al snel wat voor een gigantische kracht er aan me verloren ging en toen kreeg ik een wisselleerstoel aangeboden..”

Ze nam zangles bij 'stembevrijder' Jan Kortie: „Hij is bekend van de cursus badkamerzingen, zingen volgens je intuïtie. Ik volgde een workshop cabaret en stond daar tussen dertigjarige jongens. Die keken eerst raar naar die éminence grise, maar na een rap en een scène van anderhalve minuut over een kunstheup en een kunstgebit was dat over. Van girlpower ging ik naar flowerpower en naar ouwerpower.”

„Voor feestjes had ik wel eens teksten gemaakt op een bestaande melodie, maar plotseling zat er een heel eigen lied in mijn hoofd: wachten we tot we tachtig zijn.” Met haar heldere stem zingt ze het voor. „Een carnavalsdeun, daar begon het mee. Zeventig was ik. Eerst heb ik nog iets met anderen samen geprobeerd, maar dat werd meer een studentencabaret. En ik wilde dat intellectualisme juist loslaten. Jan Kortie zei: 'Waarom ga je niet solo. Doe het zelf, huur een zaal, laat een vriendin kaartjes verkopen.' Achteraf zei hij dat hij verbijsterd was dat ik het nog deed ook... Die eerste keer, twee jaar geleden, heb ik mijn eigen publiek geregeld, en mijn kleinzoon van 12 jaar deed de techniek.”

Jacqueline de Savornin Lohman houdt van het directe contact met het publiek: „Alsof ik weer voor de collegebanken sta, ik amuseer graag. Het was een bewuste keuze om de dingen nu eens via de vrije vorm te vertellen. Een lossere manier om de boodschap te brengen. Wat die boodschap behelst? De ondraaglijke lichtheid van het bestaan. Voor mijn teksten put ik uit eigen ervaringen. Zo heb ik een nummer over congresgangers en hun vervreemding van het congres. Eerst in de zenuwen of ze wel een parkeerplaats vinden, dan waar ze moeten zitten. Vooraan? Dan de stress waar het over gaat, de borrel achteraf. Zijn mijn herinneringen toch nog ergens goed voor en de mensen herkennen het. Die eerste show heb ik twintig keer gedaan. Ingehuurd en in kleine zaaltjes. Die intimiteit verkies ik ook. Na achttien voorstellingen ging het me vervelen om steeds hetzelfde te doen. Ik heb nu mijn tweede voorstelling, Time-Oud.”

„Mijn liedjes beginnen vaak weemoedig, maar eindigen altijd in majeur, nooit in mineur. Ik zing een nummer over mijn dochter die in mijn ijskast kijkt en schrikt omdat ze op de houdbaarheids-

datum let. Allemaal commercie, mijn generatie trapt daar niet in. Ik zie 't zelf wel als de wormen rond

krioelen in de poffertjesmix, ik ruik zelf wel of de melk zuur is.”

In haar onewomanshow staat haar levensfase centraal. „Ik wil dingen bespreekbaar maken. Doe een nummer over kanker en dans op de planken een tango met een doodskop. Met wasknijpers in mijn huid boots ik een facelift na.” Op 10 augustus speelt ze op het vierdaagse Zomerparkfeest in Venlo. Met haar heldere geluid vraagt ze zich af wat voor wereld ze nalaat, met de toevoeging dat haar moeder zich dat ook al afvroeg. Een stem die diezelfde planeet verbetert met teksten als 'smile naar een schlemiel, geef een royale tip en adopteer een kip'. „Soms is het leven zwaar, soms een vlinder die wegfladdert.”

www.jdesavorninlohman.nl

**„Plotseling
zat er een
heel eigen
lied in mijn
hoofd”**

**„Smile naar
een schlemiel,
geef een royale
tip en adopteer
een kip”**

**Na imposante
carrière in
wetenschap
en politiek
toont ze haar
talent in one-
womanshow**

■ Open doekje
voor wetenschap-
ster en politicolo-
ge Jacquelin de
Savornin Lohman:
„Ik amuseer
graag.“

FOTO:
FRANK DE RUITER

